

Joan-Ferran Cabestany i Fort

(19.8.1930 - 26.9.2013)

Joan F. Cabestany i Fort (Barcelona 1930-

2013) va ser historiador medievalista, professor universitari (1964-1985), arxiver de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (1961-1974 i 1990-1995), director del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (1987-1990), president de l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus (1995-2001), director del Centre d'Art Romànic Català (des del 1985) i membre de l'Institut d'Estudis Catalans. La seva producció erudita s'ha centrat sobretot en la història medieval de la ciutat de Barcelona, en la història monàstica i en la història de l'art romànic català.

Format prop de Jaume Vicens i Vives, va col·laborar en l'obra col·lectiva *Biografies catalanes*, amb un estudi sobre la vida i l'acció política d'Alfons el Cast (1960) i amb l'*Índice Histórico Español*, creat per l'historiador gironí. Va publicar també estudis sobre la demografia i l'urbanisme català a la baixa edat mitjana emprant com a font documental els fogatges del segle XIV. Els seus treballs sobre la geografia de les propietats de Poblet al segle XIV (1966), sobre la propietat territorial de Santes Creus al mateix segle (1970) i sobre la topografia econòmica i social de Barcelona varen tenir, en publicar-se, un caràcter pioner i varen servir de model per a estudis posteriors més minuciosos sobre aquestes matèries.

Sobre la història de Barcelona, els seus estudis fan referència a la nòmina dels ciutadans honrats (1962); a la nòmina de la matrícula dels mercaders entre 1479 i 1696 (1964); al privilegi fundacional dels obrers el 1301 (1964); a les cartes reials adreçades a Barcelona entre 1269 i 1479 (1966); als mestres sabaters i la confraria de Sant Marc al segle XIV (1967); a la construcció del port de Barcelona al segle XV (1972), en col·laboració amb J. Sobrequés i Callicó; als pobres de Santa Maria del Pi entre 1401 i 1428 (1973), en col·laboració amb Salvador Claramunt; a la creació del càrrec de mostassà (1974) o, entre d'altres, a la baronia d'Elx i Crevillent al País Valencià (1981), en col·laboració amb J. Sobrequés i Callicó.

Un apartat molt notable de la producció científica de Cabestany fa referència a temes relacionats amb la vida política i econòmica de Catalunya a la Mediterrània. És dins d'aquesta temàtica que cal esmentar el que pot ser considerat el seu primer treball erudit, el que es refereix a la situació econòmica dels catalans de Càller el 1328 (1959); a l'arxiu del Consolat de Mar (1964); a la compra de blat, per part de Barcelona, a Sicília (1965); a l'obra de síntesi sobre l'expansió catalana a la Mediterrània (1967); al consolat català d'Ultramar a Beirut i Damasc de 1340 a 1405 (1974); a Jacques Coeur, rival del comerç català (1974), entre altres treballs menors però que sempre aporten alguna novetat documental inèdita.

Una bona part de la tasca de Cabestany com a historiador va tenir com a tema d'estudi la vida monàstica catalana, sobretot, però no de manera exclusiva, els cenobis de Santes Creus i de Poblet. Pertanyen a aquest capítol de la seva obra els treballs: un privilegi a favor de Santes Creus (1962); Santes Creus i la batalla de Ponça (1965); l'abat Hug II de Santes Creus (1969); Bernat Escuder, convers de Poblet el 1185 (1970); el prior de Sant Jeroni de la Murtra al segle XV (1973), o sobre l'economia del monestir de Valldonzella al segle XIV (1974).

Vull fer un esment especial, bé que ja m'hi he referit de manera genèrica, a un treball en què, basant-se en els fogatges, Cabestany va clarificar alguns aspectes de l'urbanisme barceloní medieval. Em refereixo a «Els fogatges, font per a l'estudi de la topografia econòmica i social de la Barcelona del segle XIV», publicat a les *Actes del VIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó*, II-1 València, 1969, p. 133-140.

Cabestany va dedicar els darrers anys de la seva vida als estudis sobre l'art romànic. Va fer-ho tant com a historiador amb una obra personal com amb estudis fets en col·laboració, i, també, com a motor i impulsor de treballs aliens. Això va representar, en certa manera, un tombant notable en la seva trajectòria.

Cabestany, amb qui vaig compartir molts anys a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, treballant al mateix despatx de la Sala Toda, tenia una dèria positivista, el document d'arxiu com a font bàsica dels seus estudis. Havia assolit un coneixement excel·lent de la paleografia medieval i això el portava sovint a haver de donar suport a investigadors que venien a treballar a Ca l'Ardiaca, on ell passà els millors anys de la seva vida professional.

Pel damunt d'altres consideracions de tipus erudit, he d'agrair a l'amic Cabestany el tracte deferent i amable amb què em va acollir quan, a la darrerria dels anys seixanta, vaig entrar a treballar a l'arxiu del qual ell era, com a medievalista, el referent més important. Ens vàrem retrobar també quan, sota l'impuls de Ramon Aramon i Serra, vàrem impulsar (1969-1973 [1996]) els *Estudis d'Història Medieval* dedicats a Ferran Soldevi-